

ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีกค้ำที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอิทธิพลของสื่อและ
การคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3

The Effects of Jurisprudential Teaching Model on Media Influence Learning Achievement and
Critical Thinking of the Ninth Grade Students

พิทักษ์ชัย บรรณาลัย¹ และ จินตนา สรายุทธพิทักษ์^{2*}

Pitukchai Bannalai¹ and Jintana Sarayuthpitak^{2*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีกค้ำที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอิทธิพลของสื่อและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 80 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีกค้ำเรื่องอิทธิพลของสื่อจำนวน 40 คน และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เรื่องอิทธิพลของสื่อแบบปกติจำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอิทธิพลของสื่อด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนด้วยค่าที่ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฯ หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฯ หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฯ หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : อิทธิพลของสื่อ, รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีกค้ำ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

Article Info: Received 8 September, 2017; Received in revised form 27 February, 2021; Accepted 14 July, 2021

¹ นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาสุขภาพศึกษาและพลศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล : wavepit@hotmail.com

Graduate Student in Health and Physical Education Division, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Chulalongkorn University Email: wavepit@hotmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาสุขภาพศึกษาและพลศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล : jintana.s@chula.ac.th

Lecturer in Health and Physical Education Division, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Chulalongkorn University Email: jintana.s@chula.ac.th

* Corresponding Author

Abstract

The purpose of this research was to study the effects of the jurisprudential inquiry model of teaching on a topic of media influence on learning achievement and critical thinking of the ninth-grade students. The samples were 80 ninth graders from Roi-Et province. Forty of the students in an experimental group were assigned to study using the jurisprudential inquiry model of teaching while the other forty students in a control group were assigned to study with the traditional teaching model. The research instrument was an achievement test on the topic of media influence on attitude, practice, and critical thinking. The data were analyzed by using descriptive statistics, which were mean and standard deviation, and t-test. The research findings indicated that after learning with this teaching model, the mean scores of an achievement test on knowledge, attitude, practice, and critical thinking for the experimental group students were higher than before learning at the .05 level of significance. For the control group, after learning with the traditional teaching model; however, the mean scores of the same achievement test were not significantly different from before learning at the .05 level. The result also showed that, after learning with this teaching model, between the two groups, the mean scores of an achievement test on knowledge, attitude, practice, and critical thinking for the experimental group students were significantly higher than those in the control group at the .05 level.

Keywords: media influence, jurisprudential teaching model, leaning achievement, critical thinking

บทนำ

การเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนเริ่มจากครอบครัวและสถานศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งบ่มเพาะความรู้ แนวคิด ทักษะ ค่านิยม ตลอดจนอุปนิสัยของเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ชุมชนและสังคมยังเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องราว เหตุการณ์ และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ปัจจุบันกระบวนการเรียนรู้มีการเปลี่ยนแปลงไป สื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ใหม่ที่สามารถกระตุ้นการเรียนรู้และดึงดูดความสนใจจากเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต ที่เป็นแหล่งความรู้มากมายเปิดกว้างให้ค้นหาได้อย่างอิสระ ในขณะที่สื่อ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ฯลฯ ซึ่งเป็นสื่อที่เข้าถึงได้ง่ายก็พัฒนารูปแบบการนำเสนอให้น่าสนใจมากขึ้นโดยมีเป้าหมายเชิงธุรกิจ การนำเสนอส่วนใหญ่จะเน้นความบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งละคร เพลง เกมโชว์ ข่าวบันเทิงของดารา นักร้อง แฟชั่น โฆษณาสินค้าและบริการซึ่งสร้างรายได้มหาศาลแก่เจ้าของธุรกิจ อิทธิพลของสื่อในด้านบวกถือว่าเป็นเครื่องมือในการเปิดโลกทัศน์ การเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม สังคม ความรู้ และประวัติศาสตร์ ข่าวและภาพยนตร์ที่ดีได้รับรางวัล ยังเป็นสื่อที่ช่วยในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย ทำให้รู้ถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ในการดูแลสุขภาพและการป้องกันโรค ส่วนอิทธิพลของสื่อในด้านลบในสภาพสังคมที่ผู้คนถูกห้อมล้อมด้วยข้อมูลที่นำเสนอผ่านสื่อรอบตัวอยู่ตลอดเวลา หากสื่อนำเสนอภาพข่าวอยู่บ่อย ๆ การเสพข้อมูลข่าวสารจากสื่อโดยขาดการคิดวิเคราะห์ และความรู้เท่าทันสื่อ ทำให้เด็กและเยาวชนซึมซับแบบแผนการใช้ชีวิต พฤติกรรมค่านิยม วัฒนธรรมต่างชาติ และกระแสบริโภคนิยม ส่งผลต่อทัศนคติ ความคิดและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน ทำให้เกิดผลกระทบจากสื่อในด้านลบ ดังเช่นในเรื่องพฤติกรรมเกี่ยวกับสื่อในปัจจุบันสามารถกลายเป็นแหล่งบ่มเพาะ และช่องทางนำเสนอความรุนแรงให้กับเยาวชนได้ เนื่องจากเนื้อหาที่สื่อเสนอนั้นมักมีความรุนแรงแฝงมาด้วย ซึ่งบางครั้งผู้ผลิตสื่อไม่ได้ตั้งใจนำเสนอและไม่ทันได้ตระหนักถึง (กิตติ ปรมัตถผล และคณะ, 2558)

ผลการสำรวจสื่อโทรทัศน์กับการใช้ความรุนแรงในกลุ่มเยาวชนกรณีศึกษาในนักเรียนและนักศึกษา อายุระหว่าง 14-25 ปี จำนวน 1,569 คน ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 94.6 ระบุว่า เคยดูโทรทัศน์ที่มีภาพการใช้ความรุนแรงผ่านละคร การ์ตูน ภาพยนตร์ ภาพข่าว และโฆษณาบ่อยครั้ง โดยร้อยละ 65.8 พบเห็นพฤติกรรมขวางปาสิ่งของ และทำลายข้าวของ ทรัพย์สินให้เสียหายในระดับค่อนข้างรุนแรง ร้อยละ 54 เห็นพฤติกรรมการต่อสู้ทำร้ายร่างกายกันค่อนข้างรุนแรง ร้อยละ 53.2 เห็นพฤติกรรมการพุดจาหยาบคาย ด่าทอ หรือไม่ให้เกียรติคู่สนทนาค่อนข้างรุนแรง ร้อยละ 64.2 เคยใช้ความรุนแรงตอบโต้ผู้อื่นและแก้แค้นบ้างเล็กน้อยถึงไม่เคยเลย และร้อยละ 22.1 เคยใช้ความรุนแรงมากถึงมากที่สุด ตอบโต้ผู้อื่นและแก้แค้นผู้อื่น (กรมสุขภาพจิต, 2558) จากการศึกษา พบว่า สื่อต่าง ๆ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ วิดีโอเกม เพลง ภาพยนตร์ คอมพิวเตอร์ รวมถึงสื่อโฆษณาต่าง ๆ ถือว่าเป็นสิ่งที่มีความรุนแรงมากและส่งผลกระทบต่อความคิด ค่านิยมและพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นเพราะในปัจจุบันนี้เด็กใช้เวลาอยู่หน้าจอโทรทัศน์ เล่นคอมพิวเตอร์ และวิดีโอเกมต่าง ๆ มากกว่าทำกิจกรรมอย่างอื่น และเป็นการสื่อสารทางเดียว ขณะเดียวกัน ผู้ผลิตสื่อต่าง ๆ ก็มีการพัฒนาให้มีความตื่นเต้นเร้าใจ หลอกล่อให้ผู้เล่นหลงใหลในเกมต่าง ๆ มากขึ้นโดยขาดความตระหนักถึงผลกระทบที่จะตามมา ภาพยนตร์ที่เหมือนความเป็นจริง และมีคนเป็นผู้แสดงยิ่งทำให้ดูเหมือนจริงและเด็กเลียนแบบได้ง่ายขึ้น

อิทธิพลของสื่อทางลบส่งผลกระทบต่อสภาพปัญหาทางด้านค่านิยมในหมู่วัยรุ่นเช่นกัน กล่าวคือ วัยรุ่นมีค่านิยมไปในทางที่ไม่เหมาะสม ชอบใช้ความรุนแรง มีพฤติกรรมก้าวร้าว ปัญหาชู้สาว การหลงใหลวัตถุนิยม และการไม่เลือกรับวัฒนธรรมของชาวต่างชาติที่เหมาะสมกับตนเอง สภาพปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์เยาวชนที่ทำการสำรวจปัญหาพฤติกรรมวัยรุ่นไทยทั่วประเทศ พบว่า วัยรุ่นไทยมีปัญหาพฤติกรรม ดังนี้ 1) พฤติกรรมเลียนแบบ 2) พฤติกรรมรุนแรงรวมทั้งการทะเลาะวิวาท ขาดสัมมาคารวะ ขาดการสำรวมกิริยา ตื้อ เกเร พุดตบ อารมณ์หงุดหงิด ใจร้อน สมาธิสั้น ขาดวินัย ขาดจริยธรรมและขาดความรับผิดชอบ 3) พฤติกรรมทางเพศ 4) การติดสารเสพติด 5) การใช้เทคโนโลยีอย่างไม่เหมาะสมและ 6) ดื่มสุรา สูบบุหรี่ ตามลำดับ โดยสภาพปัญหาดังกล่าวเกิดจากวัยรุ่นในปัจจุบันได้รับอิทธิพลของสื่อทางลบ และไม่สามารถจำแนกและตัดสินข้อมูลในส่วนของข้อเท็จจริงและความคิดเห็นได้ ดังนั้น ครูผู้สอนจึงต้องตระหนักถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและต้องเป็นผู้ชี้แนะแนวทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณเข้ามาเป็นสิ่งที่ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพในการดำรงชีวิตของนักเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา พบว่ามีสาระที่เกี่ยวกับเรื่องอิทธิพลของสื่อ คือ สาระที่ 1 การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ มาตรฐาน พ 1.1 เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตัวชี้วัดที่ 3 วิเคราะห์สื่อโฆษณา ที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของวัยรุ่น และสาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต มาตรฐาน พ 5.1 ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยา สารเสพติด และความรุนแรง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตัวชี้วัดที่ 3 วิเคราะห์อิทธิพลของสื่อต่อพฤติกรรมสุขภาพและความรุนแรง อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาในปัจจุบัน พบว่า ปัญหาที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนค่านิยมและพฤติกรรมของนักเรียนได้เท่าที่ควร เนื่องจากผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพเท่าที่ควร ครูมักใช้วิธีการสอนแบบบรรยายหรืออธิบายโดยให้นักเรียนฟังและจดบันทึกเนื้อหาตามที่มีอยู่ในหนังสือเรียนมากกว่าเน้นทักษะกระบวนการและการปฏิบัติ ครูเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาแต่เพียงฝ่ายเดียว และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในบทเรียนน้อย อธิบายให้นักเรียนอ่านหรือจดจากหนังสือที่มีอยู่เท่านั้น ไม่ค่อยได้ปรับปรุงหรือยืดหยุ่นรายละเอียดของบทเรียนให้สอดคล้องกับปัญหาสุขภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง ขาดการค้นคว้าทดลอง ไม่ใช่แรงจูงใจ ไม่วางแผนร่วมกันกับนักเรียนเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้น่าสนใจ หรือให้นักเรียนร่วมกันค้นคว้าทดลองตามหลักวิทยาศาสตร์ ทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนกับครูและเพื่อนในห้องเรียนด้วยกัน รวมถึงการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจึงไม่มีประสบการณ์ตรง

หรือการได้ลงมือปฏิบัติจริง การเรียนรู้ของผู้เรียนจึงเกิดขึ้นได้น้อย เป็นการเรียนภาคทฤษฎีหรือวิชาการมากเกินไป (จินตนา สรายุทธพิทักษ์, 2554; สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551)

การจัดการเรียนรู้สุขศึกษาเรื่องอิทธิพลของสื่อในปัจจุบัน นอกจากจะมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติแล้ว ผู้สอนควรเน้นความสำคัญของการเรียนรู้ โดยการชี้นำด้วยตนเอง (self-directed learning) แทนที่การเรียนรู้ โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะ (teacher-directed learning) โดยเฉพาะการฝึกการคิด รู้จักการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีปัญญาเฉียบแหลมเป็นคนช่างคิด คิดอย่างรอบคอบ ตัดสินใจถูกต้องและเติบโตเป็นคนดีมีคุณภาพ การคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องสร้างเสริมและพัฒนาให้กับนักเรียนเพราะหมายถึงการสร้างความองอาจทางปัญญาและนำไปสู่ความพยายามที่จะแก้ปัญหาให้สัมฤทธิ์ผลในสิ่งที่ต้องการและเป็นประโยชน์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณนับเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษา เพราะคนที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และเผชิญกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหา สามารถเลือกตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและมีเหตุผล การศึกษาวิจัย พบว่า คนไทยส่วนใหญ่ยังขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อแก้ปัญหา ตลอดจนไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกได้ นักเรียนส่วนใหญ่เรียนแบบท่องจำ ทำให้ขาดการคิดวิเคราะห์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อแก้ปัญหา จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของโรงเรียนและครูที่จะต้องฝึกฝนให้เด็กที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นคนรุ่นใหม่ที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กรมวิชาการ, 2551; จินตนา สรายุทธพิทักษ์, 2554; ชนาธิป พรกุล, 2542; Glanz et al., 2008)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการตัดสินใจเหตุการณ์ เรื่องราว หรือประเด็นต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมา สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีกค้ำัน ที่ Joyce & Weil (1996) ได้พัฒนาขึ้นจากแนวคิดของ โอลิเวอร์ และเชเวอร์ เกี่ยวกับการตัดสินใจอย่างชาญฉลาด ในประเด็นและปัญหาขัดแย้งต่าง ๆ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องความเชื่อและความคิดที่แตกต่างกัน ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจเป็น ปัญหาสังคมที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมและได้รับผลกระทบไม่ทางตรงก็โดยทางอ้อม หรือปัญหาส่วนตัวที่ยากแก่การตัดสินใจ การตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ ก็คือสามารถเลือกทางที่เป็นประโยชน์มากที่สุด โดยกระทบต่อสิ่งอื่น ๆ น้อยที่สุด นักเรียนควรได้รับการฝึกฝนให้รู้จักการคิดวิเคราะห์สภาพปัญหา แยกแยะข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น วิเคราะห์ค่านิยมที่อยู่เบื้องหลังของปัญหา ประมวลข้อมูล ตัดสินใจเลือกทางเลือกอย่างมีเหตุผล และแสดงจุดยืนของตนเองได้ ครูสามารถใช้รูปแบบการซีกค้ำันอันเป็นรูปแบบที่ใช้กันในศาลมาทดสอบว่าจุดยืนที่ตนแสดงนั้นเป็นจุดยืนที่แท้จริงของตนหรือไม่ โดยการใช้คำถามซีกค้ำันที่ช่วยให้นักเรียนคิดย้อนกลับไปพิจารณาความคิดเห็นอันเป็นจุดยืนของตนอย่างมั่นใจ ซึ่งครูจะต้องมีความเชี่ยวชาญในการสอน การอธิบาย และรู้เท่าทันในสถานการณ์ ซึ่งประเด็นสำคัญต้องมีสองทางเลือกในการแก้ไขสภาพปัญหาหรือมากกว่า (จิศนา เขมมณี, 2544; Joyce & Weil, 1996)

รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีกค้ำัน เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการในการตัดสินใจอย่างชาญฉลาด รวมทั้งเป็นวิธีการในการทำความกระจ่างในความคิดของตน ประกอบด้วยขั้นการสอน 5 ขั้น ได้แก่ 1) ชี้นำเสนอกรณีปัญหา ประเด็นปัญหาที่นำเสนอควรเป็นประเด็นที่มีทางออกให้คิดได้หลายคำตอบ ควรเป็นประโยคที่มีคำว่า “ควรจะมี...” เช่น ควรจะมีกฎหมายให้มีการทำแท้งอย่างเสรีหรือไม่ 2) ขั้นที่ให้ผู้เรียนแสดงจุดยืนของตนเอง ผู้เรียนเลือกจุดยืนของตนเองว่าจะเข้ากับฝ่ายใดและบอกเหตุผลของการเลือกนั้น 3) ขั้นที่ผู้สอนซีกค้ำันจุดยืนของผู้เรียน ผู้สอนใช้คำถามที่มีลักษณะดังตัวอย่างต่อไปนี้ “ผู้เรียนมีข้อมูลเพียงพอที่จะสนับสนุนจุดยืนนั้นหรือไม่ ข้อมูลที่ผู้เรียนใช้เป็นพื้นฐานของจุดยืนนั้นถูกต้องหรือไม่ ถ้ายึดจุดยืนนี้แล้วผลที่เกิดขึ้นตามมาคืออะไร เมื่อรู้ผลที่จะเกิดตามมาแล้ว ผู้เรียนยืนยันที่จะยึดถือจุดยืนนี้อีกหรือไม่” เป็นต้น 4) ขั้นที่ให้ผู้เรียนทบทวนจุดยืนในค่านิยมของตนเอง ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพิจารณาปรับเปลี่ยนหรือยืนยันในค่านิยมที่ยึดถือ

5) ชั้นที่ผู้เรียนตรวจสอบและยืนยันจุดยืนใหม่หรือจุดยืนเก่าของตนเองอีกครั้งและผู้เรียนพยายามหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาสนับสนุนค่านิยมของตนเพื่อยืนยันว่าสิ่งที่ตนยึดถือนั้นเป็นค่านิยมที่แท้จริงของตน (ทึศนา แคมมณี, 2546)

ปัญหาอิทธิพลของสื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสุขภาพและความรุนแรงของนักเรียน และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ซึ่งมีข้อกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกทั้งต้องการส่งเสริมสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนทางด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เรื่องอิทธิพลของสื่อโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีกค้ำที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตลอดจนเกิดเจตคติ มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งจะเป็นการเรียนรู้อย่างยั่งยืน และมีคุณค่าต่อไปสำหรับการดำเนินชีวิต

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีกค้ำที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางเรียนเรื่องอิทธิพลของสื่อและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดย

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เรื่องอิทธิพลของสื่อโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีกค้ำและของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เรื่องอิทธิพลของสื่อแบบปกติ
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เรื่องอิทธิพลของสื่อโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีกค้ำกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เรื่องอิทธิพลของสื่อแบบปกติ

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) แบบ 2 กลุ่ม มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (pretest-posttest two group design) ดังนี้

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2559

ตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสุขศึกษาใน ปีการศึกษา 2559 ภาคเรียนที่ 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 80 คน ใช้วิธีการเลือกโรงเรียนแบบเจาะจง (purposive selection) ตามเกณฑ์คือ 1) เป็นโรงเรียนที่ผู้บริหารและอาจารย์ยินดีให้ความร่วมมือ 2) เป็นโรงเรียนที่นักเรียนมีระดับความสามารถและองค์ประกอบอื่น ๆ ไม่แตกต่างจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยใช้การสุ่มห้องเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) โดยการจับฉลากเพื่อกำหนดห้องเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 40 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง และ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง ได้แก่ การจัดการเรียนรู้เรื่องอิทธิพลของสื่อและการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีกค้ำ ผู้วิจัยสร้างแผนการจัดการเรียนรู้และนำไปตรวจสอบความตรง

เชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน นำผลที่ได้ปรับปรุงเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพนมไพรวิทยาคาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 40 คนที่ไม่ใช่ตัวอย่างแต่มีลักษณะใกล้เคียงกับตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 4 ฉบับ ดังนี้

2.1 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาด้านความรู้ นำผลการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ของนักเรียนมาตรวจให้คะแนนและหาค่าความเที่ยงของแบบวัด โดยใช้สูตร KR-20 จากนั้นนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์รายข้อ เพื่อหาค่าระดับความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก โดยมีเกณฑ์เลือกข้อทดสอบที่มีค่าความเที่ยง ตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป ค่าระดับความยากง่ายอยู่ในช่วง 0.2-0.8 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป ส่วนข้อทดสอบที่มีระดับความยากง่ายและอำนาจจำแนกไม่ตรงตามเกณฑ์คุณภาพของแบบวัดความรู้จะตัดทิ้ง ผลการวิเคราะห์ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.82 ค่าระดับความยากง่ายอยู่ในช่วง 0.24-0.80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.21-0.38

2.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาด้านเจตคติ ประยุกต์วิธีการและเกณฑ์การให้คะแนนตามวิธีของลิเคอร์ท ซึ่งเป็นแบบวัดมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) มี 4 ระดับ คือ

เห็นตัวอย่างยิ่ง	หมายถึง	นักเรียนมีความคิดหรือความรู้สึกตรงกับข้อคำถามนั้นมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	นักเรียนมีความคิดหรือความรู้สึกตรงกับข้อคำถามนั้น
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	นักเรียนมีความคิดหรือความรู้สึกที่ไม่เห็นด้วยกับข้อคำถามนั้น
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	นักเรียนมีความคิดหรือความรู้สึกที่ไม่เห็นด้วยกับข้อคำถามนั้นมากที่สุด

2.3 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาด้านการปฏิบัติ ประยุกต์วิธีการและเกณฑ์การให้คะแนนตามวิธีของลิเคอร์ท ซึ่งเป็นแบบวัดมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) มี 4 ระดับ คือ

ปฏิบัติเป็นประจำ	หมายถึง	นักเรียนมีการปฏิบัติ 6-7 วันต่อสัปดาห์
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	หมายถึง	นักเรียนมีการปฏิบัติ 3-5 วันต่อสัปดาห์
ปฏิบัติบางครั้ง	หมายถึง	นักเรียนมีการปฏิบัติ 1-2 วันต่อสัปดาห์
ไม่เคยปฏิบัติ	หมายถึง	ไม่ได้ปฏิบัติเลย

2.4 แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ นำผลการวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนมาตรวจให้คะแนนและหาค่าความเที่ยงของแบบวัด โดยใช้สูตร KR-20 จากนั้นนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์รายข้อ เพื่อหาค่าระดับความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกเพื่อนำผลการวิเคราะห์มาใช้ในการเลือกแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยมีเกณฑ์เลือกข้อทดสอบที่มีค่าความเที่ยงตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป ค่าระดับความยากง่ายอยู่ในช่วง 0.2-0.8 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป ส่วนข้อทดสอบที่มีระดับความยากง่ายและอำนาจจำแนกไม่ตรงตามเกณฑ์คุณภาพของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะตัดทิ้ง ผลการวิเคราะห์ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.85 ค่าระดับความยากง่ายอยู่ในช่วง 0.32-0.67 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.33-0.49

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยการทดสอบค่าที (t -test) ดังนี้

1. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและของนักเรียนกลุ่มควบคุมโดยการทดสอบค่าที (t -test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองกับนักเรียนกลุ่มควบคุมโดยการทดสอบค่าที (t -test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เรื่องอิทธิพลของสื่อ ด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติและการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เรื่องอิทธิพลของสื่อโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีกค้ำ สูงขึ้นจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เรื่องอิทธิพลของสื่อแบบปกติ ไม่แตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เรื่องอิทธิพลของสื่อ ด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติและการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการเรียนรู้เรื่องอิทธิพลของสื่อโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีกค้ำ สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เรื่องอิทธิพลของสื่อแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอิทธิพลของสื่อและการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลอง พบว่า หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 และหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม พบว่ากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีกค้ำ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการร่วมมือกันเป็นกลุ่มและการแสวงหาความรู้เป็นขั้นตอนโดยนักเรียนเป็นส่วนสำคัญในการเรียนรู้ จากปัญหา คำถาม การอภิปราย และการปฏิบัติ ซึ่งถือว่าเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนต้องใช้ทักษะการคิดทั้งส่วนบุคคลและเป็นกลุ่ม โดยมีครูทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำ ตลอดจนนักเรียนจะถูกกระตุ้นให้ระดมพลังสมองพิจารณาประเด็นปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน และสามารถตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้จากขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนแบบซีกค้ำ 1) นำเสนอกรณีปัญหา ประเด็นปัญหาที่นำเสนอควรเป็นประเด็นที่มีทางออกให้คิดได้หลายคำตอบ ควรเป็นประโยคที่มีคำว่า “ควรจะ...” เช่น ควรมีกฎหมายให้มีการทำแท้งอย่างเสรีหรือไม่ 2) ให้ผู้เรียนแสดงจุดยืนของตนเอง ผู้เรียนเลือกจุดยืนของตนเองว่าจะเข้ากับฝ่ายใดและบอกเหตุผลของการเลือกนั้น 3) ผู้สอนซักค้ำจุดยืนของผู้เรียน ผู้สอนใช้คำถามที่มีลักษณะดังตัวอย่างต่อไปนี้ ผู้เรียนมีข้อมูลเพียงพอที่จะสนับสนุนจุดยืนนั้นหรือไม่ ข้อมูลที่ผู้เรียนใช้เป็นพื้นฐานของจุดยืนนั้นถูกต้องหรือไม่ ถ้ายึดจุดยืนนี้แล้วผลที่เกิดขึ้นตามมาคืออะไร เมื่อรู้ผลที่จะเกิดตามมาแล้ว ผู้เรียนยืนยันที่จะยึดถือจุดยืนนี้อีกหรือไม่ 4) ผู้เรียนทบทวนจุดยืนในค่านิยมของตนเอง ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพิจารณาปรับเปลี่ยนหรือยืนยันในค่านิยมที่ยึดถือ 5) ผู้เรียนตรวจสอบและยืนยันจุดยืนใหม่หรือจุดยืนเก่าของตนเองอีกครั้งและผู้เรียนพยายามหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาสนับสนุนค่านิยมของตนเพื่อยืนยันว่าสิ่งที่ตนยึดถือนั้นเป็นค่านิยมที่แท้จริงของตน ซึ่งสอดคล้องกับ Joyce and Weil (1996) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยวิธีซีกค้ำ นอกจากจะช่วยพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมองโลกในแง่บวกที่กว้างขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนภูมิ พุ่มจันทร์ (2555) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ เรื่อง ประเด็นทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้เรื่องประเด็นทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ เรื่องประเด็นทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ และ 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ พบว่าผลการเรียนรู้เรื่อง ประเด็นทางสังคม หลังเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่องประเด็นทางสังคม หลังเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำโดยภาพรวมและในรายด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ พิษญา มณเฑียร (2557) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง ขุนช้างขุนแผน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีกค้ำ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสะเมิงพิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า คะแนนความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 1 ที่เรียนวิชาภาษาไทย หน่วยการเรียนรู้วรรณคดีไทย หน่วยการเรียนรู้ย่อย การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในวรรณคดีไทยเรื่องขุนช้างขุนแผนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบซีกค้ำ มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 40.33 คิดเป็นร้อยละ 80.66 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 28.85 คิดเป็นร้อยละ 57.71 โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลของคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณแสดงความก้าวหน้าทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 54 และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 1 ที่เรียนวิชาภาษาไทย หน่วยการเรียนรู้วรรณคดีไทย หน่วยการเรียนรู้ย่อย การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในวรรณคดีไทยเรื่องขุนช้างขุนแผนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบซีกค้ำ มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 31.40 คิดเป็นร้อยละ 78.51 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 21.26 คิดเป็นร้อยละ 53.15 โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแสดงความก้าวหน้าทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 54

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านเจตคติ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีกค้ำ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งที่ประเด็นปัญหาใกล้ตัวนักเรียนและสามารถพบได้ในชีวิตประจำวัน โดยเน้นการหาความรู้ อภิปรายด้วยเหตุผลร่วมกันในการทำกิจกรรมที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ให้ความร่วมมือ และมีความกระตือรือร้นในการเรียน เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ค่านิยม ความเชื่อของนักเรียน เกิดการปลูกฝัง แก่ใจ และปรับเปลี่ยนค่านิยมให้ถูกต้อง เป็นการฝึกการแก้ไขปัญหา ซึ่งจะทำให้ นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้ เช่น การเลือกซื้อสินค้าผ่านสื่อออนไลน์ การดูโฆษณาอย่างมีวิจารณญาณ แล้วนำมาอภิปรายภายในกลุ่มซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่แตกต่างไปจากปกติ คือ ทำให้นักเรียนได้มาเล่าเรื่อง การเลือกซื้อสินค้าผ่านสื่อออนไลน์ อย่างไรก็ตามไม่ถูกหลอกซึ่งเป็นที่สนใจของเพื่อน ๆ ภายในกลุ่ม อันจะส่งผลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของนักเรียน สอดคล้องกับ แนวคิดของ จินตนา สรายุทธิพิทักษ์ (2554) ที่กล่าวว่า ลักษณะของการสอนสุขศึกษาที่ดี ควรใช้วิธีการสอนหลาย ๆ วิธีปะปนกัน ไม่ยึดวิธีสอนเพียงวิธีใดวิธีหนึ่งและควรเป็นวิธีสอนที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การสอนให้นักเรียนมีความรู้และมีทัศนคติที่ดีจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการปฏิบัติดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสอนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในบทเรียนด้วยการฝึกปฏิบัติด้วยนั้น ย่อมมีผลโดยตรงในการส่งเสริมเจตคติและการปฏิบัติ นอกจากนี้การทำงานกลุ่มด้วยความร่วมมือร่วมใจเป็นไปด้วยความเต็มใจและมีเจตคติที่ดีต่อกัน ทำให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ รวมถึงการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่สนุกสนานเป็นกันเอง นักเรียนได้สนุกไปกับการทำกิจกรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้เห็นคุณค่าในการเรียน เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนสิ่งนั้น ๆ

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการปฏิบัติ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีกค้ำ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมและความรู้ใหม่ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ และนำความรู้ไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน โดยครูผู้สอนจะมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะ แนะนำ กระตุ้น อำนวยความสะดวกให้นักเรียนในการเรียนรู้ โดยกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ในชีวิตจริงของนักเรียนทำให้นักเรียนได้รู้จักการวางแผน และปฏิบัติการตรวจสอบข้อสงสัย ปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการทราบเพื่อนำผลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ให้นักเรียน

ได้ตรวจสอบและบอกวิธีการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์อย่างมีคุณภาพก็เป็นการปลูกฝังการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทำให้นักเรียนทราบว่าก่อนที่จะซื้อสินค้าทุกครั้งต้องทำการตรวจสอบ และหาข้อมูลที่หน้าเชื่อถือก่อนการซื้อสินค้าทุกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับ นุชจรินทร์ ชอบดำรงธรรม (2553) ได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของสื่อโฆษณาในเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีต่อกระบวนการตอบสนองของผู้บริโภคโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับเครือข่ายสังคมออนไลน์ ให้ตอบสนองตรงกับความต้องการและการรับรู้ของผู้บริโภค กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ในประเทศไทย จำนวน 385 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า ผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ใช้งานเฟซบุ๊กมากที่สุด โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้งานคือ ต้องการติดต่อกับบุคคลที่รู้จัก การรับรู้สื่อโฆษณาต่าง ๆ ในสังคมออนไลน์และสื่อโฆษณาโดยอ้อมจากการสร้างกลุ่มในสังคมออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตอบสนองของผู้บริโภคทุกด้าน

4. คะแนนความคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีก้าน มีพื้นฐานมาจากการเรียนการสอนแบบสืบสวนที่เน้นให้นักเรียนสงสัย เกิดคำถาม หรือปัญหา และค้นพบคำตอบด้วยตนเองเกิดกระบวนการคิด ทำงานเป็นกลุ่มร่วมกันแก้ปัญหา เพื่อหาคำตอบที่ยากู้ สืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง ทำงานเป็นระบบ เน้นการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการฝึกให้นักเรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ นักเรียนคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นกระบวนการ มีขั้นตอน มีเหตุผล มีความใฝ่รู้ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการพัฒนาการคิด สามารถคิดวิเคราะห์ และมีวิจารณญาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดารารัตน์ มากมีทรัพย์ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาผลการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการเรียนแบบผสมผสานโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา วิชาการเลือกและการใช้สื่อการเรียนการสอนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาที่จัดการเรียนแบบผสมผสานโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาที่จัดการเรียนแบบผสมผสานโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนแบบผสมผสานโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 สาขาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการเลือกและการใช้สื่อการเรียนการสอน จำนวน 22 คน ระยะเวลาในการทดลอง 10 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้กระบวนการการแก้ปัญหา 3) แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ Cornell Critical Thinking Test Level Z 4) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5) แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนแบบผสมผสานโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา พบว่า คะแนนความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนของนักศึกษาที่จัดการเรียนแบบผสมผสานโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหามีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 81.44 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 49.81 โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลของคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณแสดงความก้าวหน้าทางพัฒนาการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 63 สอดคล้องกับงานวิจัย ญัฐวรรณ เวียนทอง (2554) ได้ศึกษาเรื่องความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและเจตคติในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น กับการสอนตามคู่มือครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและเจตคติในการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น กับการสอนตามคู่มือครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 80 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 40 คน และกลุ่มควบคุม 40 คน กลุ่มทดลองสอนโดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) และกลุ่มควบคุมสอนตามคู่มือครู ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 16 คาบ คาบละ 50 นาที ใช้เนื้อหาเดียวกันทั้งสองกลุ่ม และดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ randomized control group pretest-posttest design

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) แผนการสอนตามคู่มือครู แบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแบบสอบถามวัดเจตคติในการเรียนภาษาไทย พบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นผลเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและมีการนำสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ใบงาน บัตรคำ แถบบันทึกเสียง มาประกอบการฝึกทักษะในการคิด นอกจากนี้ การเอาใจใส่ดูแลและให้กำลังใจของครูทำให้นักเรียนสนใจและตั้งใจมากขึ้นจึงส่งผลให้นักเรียนได้พัฒนาการคิดสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ วิรตี เอกฉัตรชัย (2554) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาโดยใช้การวิจัยเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดเชิงวิจารณญาณของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดเชิงวิจารณญาณ ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
- 2) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดเชิงวิจารณญาณ หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
- 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดเชิงวิจารณญาณของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 60 คน โรงเรียนวิสุทธิศ กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็นนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน จำนวน 30 คน และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาแบบปกติ จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน จำนวน 8 แผน แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา ด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติและความคิดเชิงวิจารณญาณ พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติ และความคิดเชิงวิจารณญาณหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติ และความคิดเชิงวิจารณญาณหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติ และความคิดเชิงวิจารณญาณหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ หลังการทดลองไม่มีความสัมพันธ์กับค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเชิงวิจารณญาณ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. การนำรูปแบบการเรียนการสอนแบบซีกค่านมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เรื่องอิทธิพลของสื่อและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ครูผู้สอนควรศึกษาขั้นตอนให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง และมีการเตรียมการที่ดี ในการอธิบายให้นักเรียนเข้าใจในรูปแบบของการเรียนการสอนแบบซีกค่าน
2. ครูผู้สอนต้องมีการเตรียมสื่อการเรียนรู้อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมให้พร้อม มีสื่อการสอนที่หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้นักเรียนใช้เป็นตัวอย่างในการทำความเข้าใจ
3. ในการทำกิจกรรมกลุ่ม ครูผู้สอนควรอธิบายถึงวิธีการเรียนแบบกระบวนการกลุ่ม และกระตุ้นให้นักเรียนได้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกคน นอกจากนี้ยังต้องสร้างบรรยากาศที่เป็นแรงจูงใจกระตุ้นให้นักเรียนกล้าแสดงออกในด้านการตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็นและการนำเสนอ
4. ควรมีการวัดประเมินผลและการชมเชยจากครูผู้สอนเพื่อเป็นการให้แรงเสริมทางบวกและเพิ่มแรงจูงใจให้กับนักเรียนในแต่ละคาบเรียน
5. ครูผู้สอนควรเลือกใช้สื่อการเรียนรู้อุปกรณ์ให้เหมาะสมในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเพิ่ม ความสนใจของนักเรียน และให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ต่อนักเรียนมากที่สุด

6. เวลาในการจัดการเรียนรู้ควรยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความตั้งใจของครูผู้สอน โดยคำนึงถึงข้อจำกัดด้านเนื้อหา ความยากง่าย และเวลาในการทำงานของนักเรียน รวมถึงความพึงพอใจของนักเรียนด้วยเป็นสิ่งสำคัญ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีกค้ำในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และระดับชั้นอื่น ๆ
2. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีกค้ำกับวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอื่น ๆ
3. ควรนำวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีกค้ำไปศึกษาค้นคว้าผลที่เกี่ยวข้องด้านอื่น เช่น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความคงทนในการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้และระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กิตติ ปรมัตถผล, วิชาญ มะวิญชร, ปรีชา ไวยโกคา, กำไลทิพย์ ระน้อย, ศิริรัตน์ สีเหลือง, และ ประภาพร บุญมา. (2558).

สุขศึกษา 3. เอมพันธ์.

กรมวิชาการ. (2551). *การจัดสาระเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา*. กรุงเทพฯ:คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมสุขภาพจิต. (2558). *สื่อโทรทัศน์กับการใช้ความรุนแรงในกลุ่มเยาวชน : กรณีศึกษานักเรียน นักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร*. สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.

จินตนา สราวุธพิทักษ์. (2554). *เอกสารการสอนรายวิชาวิชา 2723358 วิธีวิทยาการสอนสุขศึกษา* [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์].

สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชนาธิป พรกุล. (2542). *“แคทส์” รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. เสมารธรรม.

ณัฐวรรณ เวียนทอง. (2554). *การศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและเจตคติในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นกับการสอนตามคู่มือครู* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. DSpace Repository. http://ir.swu.ac.th/xmlui/bitstream/handle/123456789/766/Natawan_V.pdf?sequence=1&isAllowed=y

ดารารัตน์ มากมีทรัพย์. (2553). *การศึกษาผลการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยการเรียนแบบผสมผสานโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา วิชาการเลือกและการใช้สื่อการเรียนการสอนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. Silpakorn University Central Library. <http://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/7818>

ทิศนา แคมมณี. (2544). *วิทยาการด้านความคิด*. เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป.

ทิศนา แคมมณี. (2546). *รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนภูมิ พุ่มจันทร์. (2555). *การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเรื่องประเด็นของสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. Silpakorn University Central Library. <http://www.sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/10572>

นุชจรินทร์ ขอบดำรงธรรม. (2553). *อิทธิพลของสื่อโฆษณาในเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อกระบวนการตอบสนองของผู้บริโภค* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Mark/Nuchjarin_C.pdf

พิชญา มณีศรี. (2557). การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง ขุนช้างขุนแผนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีก้านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสะเมิงพิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. งานระบบคอมพิวเตอร์ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

https://library.cmu.ac.th/digital_collection/etheses/fulltext.php?id=32390&word=%A2%D8%B9%AA%E9%D2%A7%A2%D8%B9%E1%BC%B9&check_field=SUBJECT&select_study=&condition=2&search=9&philosophy=&master=

วิรดี เอกณรงค์ชัย. (2554). ผลของการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาโดยใช้การวิจัยเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดเชิงวิจารณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/22261>

ภาษาอังกฤษ

Glanz, K., Rimer, B. K., & Viswanath, K. (2008). *Health behavior and health education: Theory, research, and practice* (4th ed.). Jossey-Bass.

Joyce, B. R., & Weil, M. (1996). *Models of teaching*. Allyn & Bacon.